

Fenomeen van één generatie

Historicus Bart LATRÉ onderzocht de beweging van 'linkse' katholieken

- ▶ Wilden dynamiek concilie en protest Mei '68 verzoenen
- ▶ Keken op naar Kerk in Latijns-Amerika

Erik DE SMET

Geïnspireerd door het Tweede Vaticaans Concilie zowel als door de maatschappijkritiek van de jaren 1960 verzamelden 'progressieve' christenen zich in allerlei alternatieve groeperingen. Ze pleitten voor een meer democratische kerkordening en voor een keuze voor de armsten. Omstreeks 1990 was het hoogtepunt van die beweging voorbij.

Historicus Bart Latré bestudeerde voor zijn doctoraat maatschappijkritische groepen tegen de achtergrond van de evoluties in Kerk en samenleving. Waarom was de 'linkse' Kerk een fenomeen van slechts één generatie?

„Die generatie kwam voort uit de christelijke zuil en wilde haar christelijke achtergrond verzoenen met de toenmalige protestbeweging”, vertelt Latré. „Daardoor duurde het ook maar één generatie. Een andere verklaring is dat er in de religieuze beleving een individualisering optrad, terwijl

In 1983 op bezoek in Nicaragua vermaande Joannes-Paulus II 'linkse' katholieken. © Archief K&L

de beweging een - weliswaar alternatief - systeem en denkrichting bleef aanbieden. Jongere generaties herkenden zich daarin niet.”

Die 'linkse' beweging in de Vlaamse Kerk kwam niet uit de lucht vallen. Het tijdschrift *De*

Maand was een voorloper in de periode van het concilie. In de late jaren 1960 en 1970 was de Universitaire Parochie in Leuven een ankerpunt. Later ontstonden er meer radicale groepen zoals Christenen voor het Socialisme en Maatschappij- en Kerkkriti-

sche Kristenen. Maar het ideeëngoed sloeg ook aan bij organisaties zoals Broederlijk Delen.

Voor de 'linkse' katholieke groepen was de Kerk in Latijns-Amerika vanaf de jaren 1970 het voorbeeld. Latré: „Ik zie twee redenen. Ze keken op naar de Latijns-Ame-

rikaanse basisgroepen die succesvol waren en een Kerk toonden die voor de armen koos. Daarnaast waren er de persoonlijke contacten via Vlaamse missionarissen, bijvoorbeeld met de scheutisten in Guatemala.” Het fenomeen paste in een inter-

„De Belgische Kerk zocht een middenweg, niet de confrontatie zoals in Nederland”

nationale context. Ook in Duitsland, Italië en Frankrijk waren soortgelijke groepen actief. Latré: „De sterkste band was er met Nederland, met iemand als Huub Oosterhuis en met de beweging van het Pastoraal Concilie. Het fnuiken van die beweging door de kerkelijke overheid werd hier sterk gevolgd. In België werd steeds een middenweg gezocht, niet de confrontatie zoals in Nederland. Volgens mij hadden sommige beleidsvoerders bij ons enige sympathie voor bepaalde ideeën van de beweging.”

Bart Latré, *Strijd en inkeer*, KADOC-Studies 34, Leuven, 2011, 448 blz., 45 euro, ISBN 978 905867 892 8.

Atlas, kaart en projectie

Feestjaar herdenkt MERCATOR, vijfhonderd jaar geleden geboren

Nicole LEHOUCQ

Zondag 4 maart 2012 zullen in Kruibeke, deelgemeente van Rupelmonde, de klokken het Mercatorjaar inluiden. Om zes uur 's ochtends nog wel, want het verhaal wil dat op dat moment Kruibekes beroemdste inwoner op 5 maart 1512 ter wereld kwam als Gerard De Cremer. Ook in de Duitse gemeente Gangelt, van waar Mercators ouders afkomstig waren, zullen de klokken beieren.

Mercator hoeven we nauwelijks voor te stellen. Zijn projectie van de bolvormige oppervlakte van de aarde op een vel papier was grensverleggend. Begonnen als instrumentenbouwer, werd Mercator vooral bekend als cartograaf. Hij introduceerde het begrip 'atlas' en maakte notities op zijn kaarten in Italiaans schrift, het 'italic'.

De tentoonstelling *Mercator digitaal*, die op 4 maart opent in het Mercatormuseum in Sint-Niklaas, focust op 's mans wetenschappelijke werk. Projecties in 3D en aanraakschermen laten de bezoeker onder meer kennismaken met de kaart van Vlaanderen uit 1540, de enige van Mercator die nog in ons land wordt bewaard. Die kaart plaatste Vlaams minister van Cultuur Schauvliege onlangs overigens op de Topstukkenlijst van het onroerend erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. Mercators belangrijkste kaartwerk kwam echter tot stand in de Duitse stad Duisburg, waar hij in 1552 naartoe emigreerde en waar hij in 1594 overleed.

Mercator maakte zijn geboortestreek Rupelmonde wereldberoemd en die herdenkt hem dit jaar met een waaier aan activitei-

ten. Toeristische diensten stipelden wandelingen uit, in Sint-Niklaas zelfs met behulp van de gps. U wordt langs belangrijke plaatsen uit het leven van Mercator geleid. De Graventoren in Rupelmonde bijvoorbeeld, waarin hij op beschuldiging van lutheranisme een tijdlang gevangen zat. Of de getijdenmolen, die er toen in opbouw was. Daarin installeerde Jesse Cremers een bewegend kunstwerk als eerbetoon aan Mercator. Kunstprojecten betrekken jongeren bij de viering en de jonge Mercator wordt vereeuwigd in een standbeeld.

Meer info via 03 780 52 15 of op www.mercator2012.be • Oostende herdenkt dat de *Mercator* tachtig jaar geleden te water werd gelaten. Op 5 maart opent aan boord een tentoonstelling.

Vijf eeuwen geleden? Jeugdige blik op een vernieuwende wetenschapper. © Layla Aerts

Laat de duivel je licht niet doven

Dertienhonderd jaar geleden overleed de heilige Gudula. Dit jaar wordt ze herdacht

Misschien zag u in januari de tv-mis vanuit de Sint-Martinus in de Aalsterse deelgemeente Moorsel. De pastoor van Eibingen bracht toen een stukje mee van de schedel van de heilige Gudula, die in of omstreeks 712 overleed. Dat wordt voortaan bewaard in een reliekschrijn in de Gudulakapel in Moorsel.

Gudula's schedel kwam wellicht door toedoen van Hildegard van Bingen terecht in Eibingen. De rest van de relieken werd bij de Beeldenstorm in de zestiende eeuw vernietigd. Die relieken waren, na allerlei omzwervingen, in 1047 in de nieuw gebouwde hoofdkerk Sint-Michiels en Sint-Goedele in Brussel beland.

„Dat Gudula de dochter was van graaf Witger en de heilige Amelberga van Maubeuge, staat buiten kijf”, zegt Fons Dierickx van de heemkundige kring de Faluintjes, die het feestjaar *Gudula 2012* organiseert. „Haar geboorteplaats daarentegen is onderwerp van verhitte discussies.”

Dierickx verwijst hier naar de *Vita Gudulae*, de biografie van de heilige die omstreeks 1000 werd opgetekend en die het kasteel van Ham als geboorteplaats vermeldt. Dat kan dan zowel Ham bij Asse zijn als het Hof te Hamme in Herdersem bij Aalst. In oktober voeren deskundigen daarover het woord tijdens een colloquium.

Ook Gudula's broer Emebertus en haar zus Reinildis werden heilig verklaard. Net als Gertrudis, bij wie Gudula haar opleiding kreeg in het klooster in Nijvel. Gertrudis was een nicht van Gudula's moeder Amelberga.

„In Herdersem en Moorsel werden meisjes vaak Gudule gedoopt”, vertelt Dierickx, „of Goedele, althans in de jaren 1960.”

Duivelsput

Over Gudula doet een aantal legendes de ronde. De bekendste wil dat op een dag, toen ze zoals elke ochtend op weg was naar de kapel van Moorsel om er te bidden, de duivel het licht in haar lantaarn uitblies om haar van de weg te doen afdwalen. Prompt zond God, op Gudula's gebed, een engel, om de lantaarn weer aan te steken. Op afbeeldingen staat de heilige dan ook afgebeeld met een lantaarn in de hand en een duivel of engel aan haar zijde. De plaats van het gebeuren, in Herdersem, wordt nog steeds bestempeld als 'de duivelsput'.

Ter gelegenheid van Erfgoeddag op 22 april aanstaande wordt een wandelroute uitgewerkt, die het pad van Gudula volgt van Herdersem naar Moorsel. (NL)

Meer informatie over het feestjaar op www.gudula2012.be of via 053 21 61 72.